

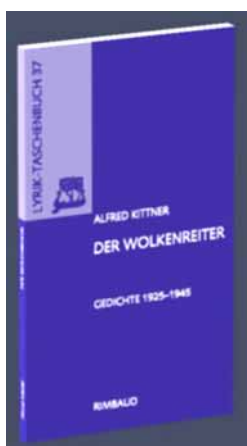
MERIDIANE • MERIDIANE

Un poet cernăuțean din generația lui Celan - ALFRED KITTNER

100 de ani
de la
naștere

Între cele două războaie mondiale, populația Cernăuțiului - vechi centru de cultură (comparat de unii cu Praga, prin multiculturalitate) - număra 1.400.000 de locuitori, din care 60.000 erau evrei. Există, desigur, tradiția românească, austriacă, ucraineană, poloneză, evreiască (de cultură preponderent germană). Poezia a dat roade în acest mediu, prin numele lui Paul Celan, Rose Ausländer, Alfred Kittner, Moses Rosenkranz ș.a. Născut în 1906, cu 14 ani mai devreme decât „colegul de generație“ Paul Celan, Alfred Kittner a avut șansa să trăiască 85 de ani, astfel că, în mod oarecum impropriu, i-am considerat, totuși, congneri. Îi apropie o moștenire culturală comună, o soartă oarecum paralelă, dar modalitatea de exprimare poetică diferă, ceea ce nu înseamnă că valorile pe care ni le-au lăsat nu ar fi comparabile. Celan a fost puternic influențat și ancorat în modernism, în expresionism, versul său „strigă“, „trezește fiorii pericolului existențial“. Kittner este „mai blând“, chiar și cei doi ani petrecuți în Transnistria (1942-1944) i-au lăsat acorduri surdinate de firea sa îndrăgostită de rima și ritmul clasic. El nu s-a putut desprinde de modelele lui Goethe, Heine, deși poezia modernă i-a fost familiară. În anul 1945, Kittner s-a stabilit la București, dar atmosfera politică nu i-a priit, astfel că în 1980 a ajuns la Düsseldorf, în Germania. În această perioadă, a publicat, cum singur și-a numit-o, o „cronică, în rime, a deportării“. La fel ca și Moses Rosenkranz, Kittner învinuiește pe călăii care l-au lovit, i-au pus permanent viața în pericol, dar nu învinuiește Germania, pentru că el este un „produs al înaltei culturi umaniste germane“. În 1973, la Editura Albatros, sub îngrijirea Hertei Spuhn, apărea, în Colecția „Cele mai frumoase poezii“, în limba germană, un volum (o cărticică în formatul colecției) de 270 de pagini, prefața fiind

semnată de Mariana Șora. „El trăiește, ca poet, cu toată plenitudinea, minunea existenței, expresia sa lirică fiind un cântec... și spune întotdeauna mai mult decât exprimă...“ - scrie Mariana Șora. Deși s-a bucurat de unele onoruri în perioada sa bucureșteană (1945-1980), Kittner a rămas - ca în primii ani când începea să scrie - traumatizat și „debușolat“:

„De ce-mi sunt date zile? / Ce sunt eu azi în lume? / Îmi port doar suferința / zdrobit și ruinat“, dar firea poetului îl salvează: „Sunt un copil ce-nțreabă / Îmi dăruiești o stea / Când eu caut astrul Soare“. Primul poem din culegerea amintită, „Copilăria“, este scris la vârsta de 19 ani și respiră atmosfera cernăuțeană, astăzi dispărută, cu străzi și mici prăvălii, miresme și zvon de vis. Alte amintiri: „vioara tatălui, de sărbători, stelele deasupra orașului natal ș.a.“.

În tinerețe a circulat mult în țară și în străinătate, unele poeme sunt scrise la Satu Mare, altele la Breslau (Wrocław, Polonia). Participă la sărbătorile creștine, se retrage în natură, uneori „fuge de sine însuși, de zilele care îl urmează necurmat“, orele acestor zile, anotimpurile impregnându-i anumite „stări de grație“ (se aud acorduri din Vivaldi, Bach, pe care Kittner îi asculta cu încântare). Revine uneori în Valea Putnei. Apoi, între anii 1942-1944, apare însângerațul și neuitatul Bug, ca o axă lichidă a vieții și morții. După război, apar speranța și lumina, jocul cu „zeul Pan“ (la Mangalia), reînfrățirea cu universul vegetal, dar în 1972, un poem scris la Viena, este intitulat „Entrümmerte Zeit“ („Timp fără ruine“), poem dezvăluind o mare frământare interioară. Erau doi ani de la sinuciderea lui Paul Celan. Poeții, chiar dacă nu se sinucid, pot muri încet, în versuri din ce în ce mai îndurerate.

BORIS MARIAN

ȘTIRI... SIGURE

• Irma Stahler, din Australia, a împlinit de curând frumoasa vârstă de... 107 ani, ea fiind cea mai vârstnică membră a comunității evreiești de pe continent. De origine cehă, Irma este o supraviețuitoare a Holocaustului. A fost în lagărele de la Theresienstadt, Riga, Hamburg și Kiel. Soțul ei nu a rămas în viață. După război, a emigrat întâi în Suedia, apoi la Sidney. Are patru nepoți, șase strănepoți și patru străstrănepoți, care o vizitează frecvent în căminul de bătrâni unde s-a retras acum câteva luni.

• Michelle Kelso, doctorandă americană în sociologie, care se ocupă de Holocaustul din România, a realizat un film documentar despre persecutarea și deportarea rromilor români în Transnistria, în perioada celui de-al doilea război mondial. Pelicula are la bază peste 100 de interviuri ale membrilor acestei comunități.

• Comunitatea Evreiască din Republica Cehă proiectează crearea unui muzeu al Holocaustului, dedicat victimelor evreiești și de origine rromă ale lagărelor morții. Muzeul ar urma să fie deschis în clădirea unei sinagogi nefolosite din localitatea Pisek, în apropierea fostului lagăr de concentrare Lety, unde au fost aduși rromii înainte de a fi fost transferați la Auschwitz și au pierit aproape toți. Restaurarea sinagogii va dura cel puțin cinci ani. Autoritățile locale susțin acest proiect.

• Statul francez și Societatea franceză de Căi Ferate vor plăti compensații familiei europarlamentarului Alain Liepitz, transportată în 1944 în lagărul de concentrare de la Drancy, de unde evreii au fost duși mai departe la Auschwitz. Decizia judecătorească poate constitui un precedent pentru celelalte victime franceze ale deportărilor. Franța a refuzat, timp de zece de ani, să răspundă acuzațiilor privind participarea la Holocaust, deși, din dispoziția guvernului colaboraționist de la Vichy, 76.000 de evrei au fost deportați din Drancy în lagărele de exterminare germane.

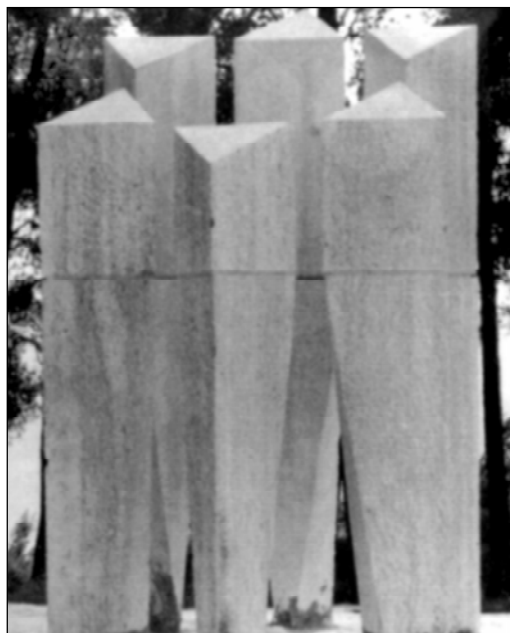
• Institutul Francez din București, în colaborare cu postul de televiziune „Senso“, a organizat proiecția filmului „Mărturisirile unui artist“, un interviu cu regizorul evreo-român Radu Mihăileanu, unul dintre cei mai importanți cineaști contemporani ai Franței, precum și a peliculei sale, „Va, vis et déviens“, deținătoarea unui premiu la Festivalul de la Berlin (2005) și a unui Premiu César în 2006. Acest eveniment a încheiat săptămâna retrospectivă dedicată regizorului de Institutul Francez. (E.G.)

• Compozitorul și dirijorul israelian de origine română, Ernest Leb, a efectuat un turneu în România. El a susținut concerte la Iași, Botoșani și Satu Mare. În programul concertelor din cele două orașe moldovene au figurat piese de Mozart, Beethoven, Haydn, Paganini. La Satu Mare, evenimentul s-a desfășurat la Catedrala Catolică din oraș, în program figurând *Concertul pentru vioară*, de Paganini, temă muzicală la filmul „Lista lui Schindler“ și *Simfonia nr. 40*, de Mozart. Vorbind despre apariția sa la pupitrul Filarmonicii din Iași, pe care a dirijat-o înainte de a pleca în Israel, Ernest Leb a apreciat perfectă colaborare cu orchestra, precum și reacția publicului care l-a răsplătit cu aplauze și ovații. La Botoșani, dirijorul a simțit că a fost primit „ca în familie“. Cu orchestra din Satu Mare, orașul de baștină al artistului, colaborarea este cvasipermanentă, iar concertul din catedrală s-a desfășurat într-o atmosferă cu totul specială, caracteristică muzicii interpretate în astfel de locuri. (Correspondență din Israel, de Olguța Hrincescu)

ISRAEL Comemorarea Pogromului din Dorohoi

La comemorarea a 66 de ani de la pogromul din Dorohoi - desfășurată în 25 iunie a.c., la Memorialul ridicat în apropiere de Ierusalim - au vorbit Marele Rabin Menachem Hacohen, deputații în Knesset Colette Avital, Moșe Șaroni, Sara Șalev, Avner Șalev, președintele „Yad Vashem“, Sara Ben Aharon, supraviețuitoare a pogromului, E.S. Valeria Mariana Stoica, ambasadorul României în Israel. Șef Rabinul Israelului, Meir Lau, a fost oaspete de onoare.

Au participat: ing. Paul Schwartz, vice-președintele F.C.E.R.; o delegație din Dorohoi, condusă de viceprimarul municipiului, av. Dorin Alexandru; prof. Iancu Isidor, președintele Comunității evreilor dorohoieni; omul de afaceri Mihai Debeli; Zeev Schwartz, președintele „Hitahdut Olei Romania“; reprezentanți ai organizațiilor supraviețuitorilor Holocaustului. Moderatorul comemorării a fost vicepreședintele Organizației Israelienilor Originari din Dorohoi, Doron Coller. Serviciul divin a fost oficiat de Rabinii Iosef Wasserman, Iehuda Wasserman și Iosef Harel.

• 1 iulie 1921 - s-a născut publicistul și eseistul ION MIHĂILEANU. A fost membru al colegiului redacțional al revistei „Contemporanul“.

• 2 iulie 1906 - s-a născut, în Germania, fizicianul HANS BETHE, autor al unor lucrări fundamentale în domeniul mecanicii cuantice și al fizicii nucleare. Stabilit în S.U.A., a participat la construcția primei bombe atomice. Este laureat al Premiului Nobel.

• 3 iulie 1935 - a murit ANDRÉ CITROËN, fondatorul uzinei producătoare a celebrului automobil care îi poartă numele.

• 4 iulie 1969 - a murit, la Roma, artistul-fotograf ERWIN BLUMENFELD, născut la Berlin, în 1897. Aparținea unui grup de artiști dadaști. În 1911, s-a stabilit în S.U.A.

• 4 iulie a.c. - se împlinesc 80 de ani de la nașterea (1926, Viena) reputatului scriitor AMOS ELON, autor a peste zece cărți și a numeroase eseuri și reportaje.

• 6 iulie 1886 - s-a născut, la Lyon, istoricul MARK BLOK, specialist în problemele feudalismului vest-european. A luptat în Rezistența franceză. În 1944, a fost arestat de Gestapo și executat.

• 8 iulie 2005 - a murit, la Viena, ing. SIEGFRIED SCHIEBER, figură remarcabilă a iudaismului român. A fost „Doctor Honoris Causa“ al Universității din Craiova și al Politehnicii din București.

• 9 iulie 1900 - s-a născut, în Cehoslovacia, actrița IDA EHRE. A fost directoarea Teatrului „Kammerspiele“ din Hamburg.

• 10 iulie 1957 - s-a născut RODICA RADIAN-GORDON, ambasadorul Israelului în România.

• 10 iulie 1856 - conducătorii comunității evreiești din Iași au publicat un memoriu în care cer drepturi egale cu creștinii.

• 12 iulie 1992 - YITZHAK RABIN a devenit prim-ministru al Israelului.

• 12 iulie 1881 - s-a născut, la Berlin, poetul LUDWIG RUBINER, teoretician al expresionismului.

• 17 iulie a.c. - se împlinesc 70 de ani de la nașterea (1936, București) poetului GEORGE ALMOȘNINO. A fost membru al Uniunii Scriitorilor. Autor al unor volume de poezii, cum sunt: *Laguna*, *Nisipuri mișcătoare*, *Poeme din fotoliul verde* și altele. G. Almoșnino a murit în 1994.

• 17 iulie a.c. - se împlinesc 130 de ani de la nașterea (1876, Bialistok) diplomatului MAXIM LITVINOV, fost ministru de Externe al U.R.S.S., pe care a reprezentat-o la Liga Națiunilor. A murit în 1951, la Moscova.

• 18 iulie a.c. - se împlinesc 100 de ani de la nașterea (1906, Egern) scriitoarei GRETE WEIL. În cartea *Sora mea Antigona* își povestește viața din anii nazismului.

• 22 iulie 1929 - s-a născut av. IDA SCHOTTEK.

• 23 iulie 2002 - a murit, în S.U.A., scriitorul CHAIM POTOK, originar din Polonia. Este autorul romanelor *Aleșii* și *Numele meu este Ascher Lev*.

• 25 iulie a.c. - se împlinesc 15 ani de la încetarea din viață (1991, Miami-Florida) a marelui scriitor ISAAC BASHEVIS-SINGER. În 1978, a primit Premiul Nobel pentru Literatură.

• 27 iulie 1912, s-a născut, la Köln, scriitoarea HILDE DOMIN. Tema principală a cărților sale o constituie revenirea ei în Germania, după un îndelung exil.

• 27 iulie a.c. - se împlinesc 350 de ani (1656) de la excomunicarea lui BARUCH SPINOZA,

acuzat de cucerile tradiționaliste din Amsterdam de erezie din cauza concepțiilor sale filosofice.

• 27 iulie 1924 - s-a născut, la Fürth (Germania), scriitoarea RUTH WEISS. A devenit cunoscută prin cartea sa *Sora mea Sara*.

• 31 iulie 1910 - s-a născut, la Brooklyn (New York) economistul MILTON FRIEDMAN. Pentru cercetările sale în domeniul teoriei consumului a fost distins, în 1976, cu Premiul Nobel.

*

• 4 august a.c. - împlinște 65 de ani (n. 1941, Cernăuți) popularul actor al T.E.S. din București RUDY ROSENFELD. A abordat roluri foarte variate din dramaturgia idiș și universală. Este distins cu diploma de „Artist de onoare al filmului românesc“.

• 6 august 1855 - s-a născut, la Melbourne, ISAAC ALFRED ISAACS, fost guvernator general al Australiei (1931-1936). A desfășurat, de aseme-ne-a, o remarcabilă activitate publicistică (articole despre etica evreiască dinaintea erei creștine).

• 8 august a.c. - se împlinesc 150 de ani de la nașterea (1856, Ucraina) întemeietorului sionismului cultural ASCHER ZWI GINSBURG (operele sale erau semnate cu pseudonimul ACHAD HAAM). A murit în 1927, în Ereț Israel.

• 9 august a.c. - se împlinesc 75 de ani de la nașterea (1931, București) inginerului chimist THEODOR WEXLER, deținător a peste 60 de brevete de invenții. A fost membru fondator al Fundației „Dr. Filderman“. A murit în anul 2004.

• 11 august 1932 - s-a născut, în New Jersey, arhitectul PETER EISENMAN. A elaborat proiectul Monumentului Holocaustului de la Berlin.

• 15 august 1896 - s-a născut biochimista GERTY THERESA CORI. A studiat la Praga,

stabilindu-se apoi cu soțul ei, biochimistul Carl F. Cori, în S.U.A. În 1947, au primit împreună Premiul Nobel pentru cercetările privind schimbul de hidrați de carbon.

• 15 august 1857 - s-a născut, la Hamburg, ALBERT BALLIN, fost consilier economic al lui Wilhelm II al Germaniei.

• 17 august 1896 - s-a născut, la Berlin, LOTTE JAKOBI, care avea să devină o apreciată artistă-fotografă, mai ales prin portretele din lumea teatrului. A murit în S.U.A.

• 19 august 1800 - s-a născut, la Berlin, dramaturgul MICHAEL BEER. Piesa sa într-un act, *Paria*, a fost primită cu multă căldură de marele poet Goethe.

• 20 august 2004 - a murit MARMOR BERNARD, oficianul de cult al Comunității Evreilor din Bacău.

• 22 august 1893 - s-a născut, în New Jersey, scriitoarea DOROTHY PARKER. A lucrat pentru toate marile ziare americane.

• 23 august 1926 - s-a născut actorul TEODOR DANETTI (80 de ani).

• Între 24-26 august 2001 - a avut loc reînnoirea Templului din Brașov.

• 28 august 1920 - s-a născut, la New York, inventatorul SAMUEL BLUM. A demonstrat că razele laser pot fi folosite cu succes în chirurgie.

• 29 august 1960 - a murit, la Hollywood, scriitoarea VICKY BAUM, născută la Viena, în 1880. Romanul *Grand Hotel*, tradus în numeroase limbi, i-a adus celebritatea.

• 29 august 1944 - a plecat la Auschwitz ultimul transport cu evrei din Ghetoul de la Lodz (Polonia).

• 29 august 1856 - a murit Marele Rabin ISAC FRIEDMAN, din Buhuși.

• 30 august 1840 - a murit Marele Rabin AVRAM FRIEDMAN din Sadagura.

SIEGFRIED WOLF